

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Projekt Učitelem moderně a odborně – podpora učitelského vzdělávání na FP TUL reg. číslo:
CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_038/0006908

Příručka mentorských dovedností pro učitele - mentory pedagogických praxí při studiu učitelství na FP TU v Liberci

Simona Kyrková, Jitka Novotová, Helena Picková

Tato příručka vznikla v rámci projektu **Učitelem moderně a odborně** jako pracovní materiál k desetihodinovému vzdělávacímu workshopu pro posílení mentorských dovedností učitelů a učitelek z fakultních mateřských a základních škol, kteří působí jako cviční učitelé-mentori různých druhů pedagogických praxí studentů učitelských oborů na Fakultě přírodovědně-humanitní a pedagogické Technické univerzity v Liberci.

Projekt Učitelem moderně a odborně – podpora učitelského vzdělávání na
FP TUL reg. číslo: CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_038/0006908

Obsah

1. Inovované formy zkvalitňování pedagogické přípravy studentů FP TU v Liberci
2. Koučink a mentoring v procesu rozvíjení potenciálu studenta učitelství
3. Role učitele – mentora praxe
4. Workshop mentoringu realizovaný v projektu Učitelem moderně a odborně
5. Pracovní listy a aktivity k nácviku mentorských dovedností
6. Literatura a zdroje k tématu

Použité symboly:

INFORMACE

OTÁZKY A ÚKOLY

AKTIVITA

LITERATURA

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

Projekt Učitelem moderně a odborně – podpora učitelského vzdělávání na FP TUL reg. číslo:
CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_038/0006908

1. Inovované formy zkvalitňování pedagogické přípravy studentů FP TU v Liberci

Příprava na profesi učitele v systému vzdělávání budoucích pedagogů v České republice tradičně zahrnuje dvě hlavní oblasti: oblast teoretickou, směřující k získání oborových a profesních znalostí a vědomostí, a oblast praktickou, zaměřenou na získávání dovedností nezbytných k výkonu učitelské profese. Součástí studia na středních pedagogických školách i lyceích a podobně na pedagogických fakultách či vysokých školách nabízejících učitelské obory jsou různé formy pedagogických praxí.

Jednou z klíčových aktivit projektu Učitelem moderně a odborně je **podpora a zkvalitnění pedagogických praxí studentů učitelských oborů na FP TU v Liberci**. Podporou rozumíme **inovaci a posílení reflektivního pojetí předmětů pedagogické praxe** a kontinuální podporu rozvoje profesních kompetencí budoucích učitelů.

Ze strany fakulty jsou do praktické přípravy (výrazněji než dosud) zapojeni akademičtí pracovníci – oboroví didaktici a jejich spolupracovníci - jako garanti oborově-teoretické a didaktické přípravy studentů. Pro zajištění kvality a úrovně pedagogických praxí studentů byli - po pečlivém výběru - do projektu přizváni kvalitně pracující učitelé a učitelky mateřských, základních a středních škol v Liberci, kteří prokázali své kvality v předchozí spolupráci s fakultou a splnili požadovaná kritéria: plná profesní kvalifikace, minimálně tříletá pedagogická praxe v oboru, vřelý vztah k vykonávané profesi, zkušenost s vedením praxí studentů a ochota k průběžnému dalšímu vzdělávání v oboru i k inovacím v rámci své profese.

Klíčovou postavou inovovaného pojetí pedagogické praxe se stává **učitel-mentor praxe**. Proto každý zapojený učitel absolvoval jako nezbytnou kvalifikaci v rámci projektu desetihodinový **workshop mentoringu**, zaměřený na rozvoj a zkvalitnění mentorských dovedností učitelů ve vztahu ke svěřeným studentům realizujícím své pedagogické praxe v mateřských, základních či středních školách.

Díky inovaci pojetí pedagogické praxe **získává každý student učitelského oboru na FP TUL** pro zkvalitnění své praktické přípravy **kontinuální podporu jak od pedagogů z fakulty, tak od nově definované pozice učitele - mentora praxe**.

Projekt Učitelem moderně a odborně – podpora učitelského vzdělávání na FP TUL reg. číslo:
CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_038/0006908

2. Koučink a mentoring v procesu rozvíjení potenciálu studentů učitelství

V procesu rozvíjení potenciálu každého jedince – v našem případě budoucího či začínajícího pedagoga – jsou v posledních letech zmiňovány dva hlavní procesy: koučink a mentoring.

Koučink je způsob podpory nejen profesního, ale i širšího osobního rozvoje člověka. Kouč sám nemusí být odborníkem či zkušeným vykonavatelem profese blízké koučovanému klientovi. Neposkytuje mu odborné rady ani nehodnotí kvalitu jeho práce, ale pomáhá mu nacházet vlastní cesty k formulování jeho životních cílů, k jejich dosažení či k řešení jeho osobních problémů.

Mentoring chápeme jako **přirozené a neformální sdílení profesních znalostí a dovedností** mezi zkušeným mentorem a mentorovaným. Jedná se o **nejstarší a nejpřirozenější formu učení**, známou například z kmenových společenství, z rodinného prostředí jako předávání životních dovedností či rodinné profese dalším generacím nebo z tzv. „učení se“ řemeslu, kdy mladé učeďníky a tovaryše přirozeně (bez pedagogického či didaktického vzdělání) zaučoval mistr, znalý svého řemesla a znalý života.

Učitelství jako profese vznikalo rovněž z původně přirozených procesů mentorování (= rádcovství či průvodcovství) směřujících od starších k mladším, od zkušených k začátečníkům. Až později se k přirozenému mentorství připojovalo odborné pedagogické vzdělání.

V procesu osobního i pedagogického růstu studenta učitelství se samozřejmě uplatňují oba procesy. Vzhledem k cíli studia učitelských oborů, kterým je příprava na vysoce odbornou profesi učitele, **soustředili jsme se ve workshopu pro učitele zejména na procesy mentoringu** (orientovaného na profesní zrání studenta) a na podporu mentorských dovedností zapojených učitelů.

3. Role učitele – mentora praxe

Označení **mentor** pochází z řečtiny. Když řecký hrdina Odysseus odcházel do války, svěřil vlastního syna svému příteli Mentorovi s prosbou, aby mu byl v době otcovy nepřítomnosti přítelem, rádcem, průvodcem, učitelem.

V současnosti je **mentor** vnímán jako zkušený profesionál, který **přirozeně** – vlastním příkladem, neformálně a přitom na společnou profesi orientovanou komunikací – působí na mentorovaného (pro něj užíváme označení **mentee**), kterým může být žák, student na praxi nebo začínající kolega.

Mentor jej vede k pozorování, analýze, reflexi a hodnocení jeho vlastní práce s cílem kolegiálně mu poskytovat mu zpětnou vazbu o jeho pokrocích i nedostacích a posilovat tak jeho profesní dovednosti.

Projekt Učitelem moderně a odborně – podpora učitelského vzdělávání na FP TUL reg. číslo:
CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_038/0006908

Podmínkou kvalitního mentoringu je **pozitivní vztah mezi mentorem a menteem**, založený na **vzájemné důvěře a projevované kolegiálnosti**. Citát J. A. Komenského: „Všude učíme se jen od toho, koho máme rádi“ platí nejen ve vztahu učitel - žák, ale i ve vztahu mentor - mentee.

Mentorský vztah je jedinečným, partnerským a recipročním vztahem mezi dvěma osobami, v němž probíhá proces učení prostřednictvím vzájemného sdílení a komunikace. Nejedná se primárně o vztah symetrický (mentor je zkušenější a proto zaujímá roli průvodce), ale protože je to vztah dynamický (proměnlivý v čase), může časem docházet i k proměně rolí. Například starší kolega učí mladšího, jak pracovat se třídou jako sociální skupinou, ale mladší kolega může pomoci staršímu kolegovi dovednostmi v jiné oblasti patřící k výkonu učitelské profese (např. při zpracování dat do elektronické školní matriky apod.). Důležité přitom je, aby si mentor uvědomoval, že cílem mentoringu není předávat své dovednosti a vést menteeho k jejich osvojení. Dobrý mentor nevede menteeho ke kopírování svých vlastních postupů, ale spíše nabízí svá doporučení a pomáhá mu hledat jeho vlastní pojetí práce/výuky.

Učitel-mentor

je vzorem profesionála a kolegy,
hospituje, analyzuje a hodnotí výsledky činností studenta na praxi,
poskytuje průběžnou podporu a pomoc s přípravami studenta na činnosti s dětmi/žáky,
je kritickým přítelem - partnersky poskytuje průběžnou zpětnou vazbu a konstruktivní kritiku, dokáže poradit studentovi s profesním problémem,
motivuje, povzbuzuje a podporuje studenta při objevování vlastního potenciálu, učí studenta reflektovat a hodnotit vlastní práci a své dovednosti (vede studenta k sebehodnocení),
podporuje studenta/začínajícího učitele/kolegu při hledání jeho vlastního pojetí výuky.

Kvalitní mentorský vztah na pracovišti pomáhá studentovi/začínajícímu učiteli (menteemu)

vnímat svou práci i z jiného úhlu pohledu,
přirozeně rozvíjet své profesní kvality,
lépe využívat teoretické poznatky i svůj osobní potenciál,
překonávat profesní problémy a získávat profesionální jistotu, posilovat odolnost vůči profesnímu stresu,
vnímat a osvojit si profesní etiku týmu, školy, pracoviště.

Projekt Učitelem moderně a odborně – podpora učitelského vzdělávání na FP TUL reg. číslo:
CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_038/0006908

4. Workshop mentoringu realizovaný v projektu Učitelem moderně a odborně

Aktivita realizovaná v deseti lekcích workshopu mentoringu:

1. Reflexe dosavadních zkušeností fakultních učitelů při vedení praxí

V rámci úvodního workshopu dostávají účastníci prostor k vyjádření vlastních zkušeností z dosavadního průběhu vedení studentů na pedagogické praxi. Lektori workshopu s účastníky diskutují o jejich dílčích zkušenostech se studenty na praxi, učitelé sdílejí příklady dobré praxe i problémové situace, které při vedení praxí zažili. Dochází ke spontánnímu vzájemnému mentoringu mezi učiteli.

2. Vyjasnění rolí a funkcí fakultních učitelů – mentorů praxí

Úvodní diskuse o dosavadních mentorských zkušenostech učitelů směřuje k uvědomění si významu kvalitní přípravy učitele-mentora na jeho roli ve vztahu k mentorovanému studentovi na pedagogické praxi (viz kap. 3). Účastníci workshopu vyvozují a následně s lektory definují úkoly a nutné dovednosti vyplývající z pozice učitele – mentora.

3. Seznámení se zásadami vedení mentorského rozhovoru se studentem

Lektori demonstrují připravené mentorské rozhovory. Následně účastníci vyvozují podmínky a zásady vedení mentorského rozhovoru (viz příloha č. 1).

4. Mentoring při přípravě studentů na samostatné činnosti na praxích v MŠ, v ZŠ a SŠ

V rámci workshopu dochází k inovaci struktury přípravy studentů na samostatně realizované výstupy v MŠ/ZŠ. Didaktickou kvalitu své přípravy konzultuje student jak s učitelem – mentorem (domluva tématu, obsahu, času, činností atd.), tak s přiděleným didaktikem z fakulty (didaktická kvalita přípravy a realizace). Učitelé – mentoři společně s lektory workshopu definují základní nezbytné pedagogické a didaktické oblasti písemné přípravy a zkoušejí si vedení mentorských rozhovorů se studenty ve fázi přípravy výstupu (viz příloha č. 2).

Projekt Učitelem moderně a odborně – podpora učitelského vzdělávání na FP TUL reg. číslo:
CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_038/0006908

5. Mentoring při reflexích a hodnocení činností studentů na praxích v MŠ, v ZŠ a SŠ

V rámci workshopu dochází k inovaci struktury i obsahu reflektivního a mentorského rozhovoru o realizovaných činnostech studenta na praxi. Učitelé – mentoři společně s lektory workshopu zkoušejí vedení mentorských rozhovorů se studenty ve fázi reflexe a hodnocení výstupu (viz příloha č. 3).

6. Analýzy audiozáznamů mentorských rozhovorů

V rámci pedagogických praxí studentů jsou pořizovány audionahrávky přípravných i následných reflektivních rozhovorů učitelů-mentorů i oborových didaktiků se studenty. Pořízené záznamy jsou ve workshopu využity jako demonstrační příklady a následně analyzovány.

7. Práce s Nástrojem pro hodnocení a sebehodnocení studenta na praxi

V rámci workshopu dochází k průběžné inovaci struktury i obsahu Nástroje pro hodnocení studenta na pedagogické praxi a Nástroje pro vlastní sebehodnocení studenta na pedagogické praxi (viz výstupní hodnotící Nástroje vytvořené pro jednotlivé druhy pedagogických praxí). Učitelé – mentoři se s lektory učí uplatnit oblasti jednotlivých Nástrojů jak pro pozorování studentů na praxi, tak i pro průběžné i závěrečné hodnocení profesních studentů.

8. Nácvik mentorských rozhovorů v různých situacích

Aktivita vedoucí k nácviku mentorského rozhovoru v situacích z pedagogické a školské praxe (viz příloha č. 5).

9. Sdílení příkladů dobré praxe

V průběhu celoroční komunikace s učiteli – mentory jsou evidovány a společně sdíleny příklady dobré praxe i příklady problematických situací, ke kterým v mentoringu studentů na praxích dochází.

10. Evaluace a vyhodnocení přínosu workshopu mentoringu

Jako každá činnost, každý proces, je i vzdělávání v mentoringu předmětem následně evaluace a vyhodnocení efektivity.

Projekt Učitelem moderně a odborně – podpora učitelského vzdělávání na
FP TUL reg. číslo: CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_038/0006908

Otázky k zamyšlení:

Jaký je rozdíl mezi mentoringem a koučinkem?

Pokuste si vzpomenout na vlastní pedagogické začátky.

Kdy a v jakých situacích byste ocenili podporu a pomoc ze strany mentora?

Máte na svém pracovišti někoho, kdo je pro Vás mentorem, případně koučem?

Proč by měl student učitelství hledat vlastní pojetí práce s dětmi/žáky? Jak mu v tom můžeme jako mentoři pomoci?

Jste na svém pracovišti pro někoho mentorem, případně koučem? Co Vám osobně tato role přináší?

Jaké funkce učitele – mentora praxe jsou z Vašeho osobního a profesního pohledu zásadní?

Projekt Učitelem moderně a odborně – podpora učitelského vzdělávání na FP TUL reg. číslo:
CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_038/0006908

Zásady vedení mentorského rozhovoru

- **Navod'me pozitivní atmosféru** rozhovoru (přípravené prostředí, dostatek času, vstřícný a pozitivní způsob komunikace).
- **Podněcujme** studenta k sebereflexi vhodnými výzvami a otázkami („Pokuste se uvědomit si ..., vzpomeňte si na ..., zamyslete se nad; na co si ještě vzpomínáte? “ apod.).
- **Pokládejme otevřené otázky** (začínající zájmeny: co?, jak?, kdy?, kde?, jaký?, který?, podle čeho?; do jaké míry?, nakolik ? apod.).
- **Aktivně naslouchejme** tomu, co student říká, a svůj zájem slovně i mimicky vyjadřujme; ujasňujme si, zda jsme správně pochopili, co student říká (parafrázujme, opakujme, shrňujme, doptávejme se na podrobnosti).
- **Inspirujme**: pokud si student ani po vlastním promýšlení situace neví rady, nabídněme mu své nápady a varianty řešení - vždy ale nejméně 3 varianty, aby si student mohl sám zvolit a necítil se zavázaný poslechnout Vaši „radu“.
- **Poskytujeme nejen hodnocení, ale hlavně průběžnou zpětnou vazbu**: poukazujeme na silné stránky studenta, vyzdvihněme, co se mu daří, upozorněme na to, co je třeba zlepšovat (s využitím Nástroje).
- **Ved'me studenta k stanovení cílů** jeho pedagogické práce pro nejbližší i delší období (s využitím Nástroje).
- **Ved'me studenta k stanovení akčního plánu** (co změní, jak to udělá, jaké změny učiní, v jakém čase, koho může požádat o podporu...).
- **Ved'me studenta k sebehodnocení** jeho pedagogické práce (s využitím Nástroje).

Projekt Učitelem moderně a odborně – podpora učitelského vzdělávání na FP
TUL reg. číslo: CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_038/0006908

Příloha č. 2

Příklady otázek k reflektivnímu rozhovoru učitele-mentora se studentem nad písemnou přípravou studenta

- K jakému výchovnému/vzdělávacímu cíli v dané činnosti/aktivitě směřujete?
- Které konkrétní činnosti vám mohou pomoci realizovat stanovený cíl?
- Jaké pomůcky si připravíte?
- Jaké organizační formy považujete za nejvhodnější pro dosažení cíle? Proč?
- Jakým způsobem budete zapojovat jednotlivé (i méně aktivní) žáky/děti?
- Jak budete předcházet nudě/únavě/nepozornosti dětí/žáků ?
- Jaká specifika vyžadují v této aktivitě konkrétní děti/žáci s SVP ?
- Jakou formou povedete děti/žáky k sebehodnocení jejich činnosti/výsledku?
- Nakolik věříte, že svého cíle dosáhnete?
- Jak poznáte/ověříte, že se vám podařilo výchovný/vzdělávací cíl splnit?
- Na jaká případná rizika jste před realizací připraven/a (co může nastat, na co dáváte obzvlášť pozor)?

Projekt Učitelem moderně a odborně – podpora učitelského vzdělávání na FP TUL reg. číslo:
CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_038/0006908

Příloha č. 3

Příklady otázek k reflektivnímu rozhovoru učitele-mentora se studentem o jeho praktickém výstupu

- Co se vám v dané aktivitě/činnosti s dětmi/žáky podařilo nejvíce?
- V čem vnímáte své silné stránky?
- Co vám činilo největší problémy? Kde – v jaké fázi/při jaké činnosti - se vyskytly kritické body? Pokuste se je popsat.
- Do jaké míry se vám podařilo dosáhnout vzdělávacího/výchovného cíle?
- Nakolik se k cíli realizované činnosti přiblížila většina dětí/žáků?
- Jak byste příště mohl/a motivovat konkrétní dítě/žáka?
- Jak byste příště mohl/a k aktivitě motivovat/zapojit více dětí/žáků?
- Co byste pro příští realizaci změnil/a ve vaší přípravě a v časovém plánu?
- Co nového jste se při přípravě a realizaci naučil/a? (Popište a zhodnoťte s využitím Nástroje.)
- V čem jste se nejvíce zlepšil/a? (Popište a zhodnoťte s využitím Nástroje.)
- V jakých vlastních kompetencích se chcete zlepšovat? (Popište a zhodnoťte s využitím Nástroje.)
- Co pro vaše zlepšení konkrétně uděláte? (V dohledné době, v delší časové perspektivě...)
- Jak a čím vám mohu napomoci?

Projekt Učitelem moderně a odborně – podpora učitelského vzdělávání na FP TUL reg. číslo:
CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_038/0006908

Příloha č. 4

Mentorské techniky vhodné pro mentorský rozhovor

Mentorský rozhovor by měl probíhat ve vstřícné a chápající atmosféře.

Verbální obsah rozhovoru podporujeme i vhodnou neverbální komunikací.

Př.: *adekvátní mimika podporující atmosféru rozhovoru - oční kontakt, úsměv, přikyvování, vstřícné držení a pozice těla*

Mentorské techniky
Otevřené otázky (začínají slovy např.: <i>co, kdy, kde, jak, do jaké míry, nakolik, které, čím, v čem?</i>)
Parafrázování (opakování vlastními slovy) Př.: <i>„Jestli tomu dobře rozumím, domníváš se, že příčinou problému je malá atraktivita tvých předmětů.“</i>
Reflektování (přidávání souhlasné emoce) Př.: <i>„To plně chápu, mám s tím stejné zkušenosti. Hm, to musí být nepříjemné. Vidím, že to máš náročné.“</i>
Povzbuzování (podpoření otevřenosti odpovědí) Př.: <i>„Ke mně můžeš být upřímný, bude to jen mezi námi. Každý máme nějaký problém, ale nejsi na to sám.“</i>
Focusing (získávání podrobnějších informací k podstatě problému) Př.: <i>„Takže tví žáci jsou v hodinách pasivní a nedávají pozor. Ve kterých hodinách je to nejhorší? Co je nejméně baví? Jsou nepozorní všichni jako celek nebo se jedná o nepozornost jednotlivců?“</i>
Sumarizace (závěrečné shrnování podstatných informací) Př.: <i>„Pokus se prosím shrnout, v čem vidíš hlavní příčiny problému. Kdybych shrnula, jak rozumím tvému problému, pak hlavní příčiny vidíš v...“</i>
Zpochybnění (ukázat jiný úhel pohledu) Př.: <i>„Takže ty říkáš, že tvoje předměty (Dě, ZE, OV) nejsou pro děti z 8. A atraktivní, ale Tonda M. a Jirka L. z této třídy se letos zapojili do dějepisné soutěže a vedli si celkem dobře.“</i>
Podpora vytvoření plánu řešení (pomocť vytvořit varianty možných řešení problému - brainstorming, naplánovat konkrétní plán řešení – SMART) Př.: <i>V čem vidíš možnosti řešení problému? Co konkrétně můžeš udělat? V jakém časovém horizontu? V čem ti mohu pomoci?</i>

Projekt Učitelem moderně a odborně – podpora učitelského vzdělávání na FP TUL reg. číslo:
CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_038/0006908

Příloha č. 5

Problémové situace pro nácvik mentorských dovedností

Zpracováno podle Lacina, L., Rozmahel, P., Kominácká, J. *Příručka mentoringu: Posilování mentorských kapacit pedagogů*, Brno, 2016, s. 77-80

Zadání pro skupinu učitelů-mentorů - účastníku workshopu:

Účastníci workshopu se rozdělí do trojic. Ve dvojicích (mentor a mentorovaný) inscenují naznačené problémové situace a pokoušejí se aplikovat mentorské dovednosti získané v kurzu. Třetí člen trojice je pozoruje a zaznamenává průběh pozorovaného mentorského rozhovoru.

Problémová situace číslo č. 1: Příliš hodná paní učitelka

Výuka je pro paní učitelku mgr. Marii Šípkovou koníčkem. Vrátila se před dvěma lety z mateřské dovolené a práce s dětmi ve škole i mimo ni ji baví. Míra její empatie vůči dětem se zvýšila v souvislosti s vlastním mateřstvím. Děti ji mají rády, její hodiny jsou uvolněné, nicméně výraznější kázeňské přestupky se nevyskytují. Studijní průměr její třídy je nejlepší z celé školy. Kolegové i ředitel začali mít pochybnosti o objektivitě hodnocení a náročnosti požadavků své kolegyně na žáky, neboť jejich úspěšnost se snižovala při postupu do dalších ročníků, kdy se mění i třídní učitelé. Stejně tak neúspěšní byli její žáci ve vědomostních olympiádách a soutěžích. Ředitel se rozhodl požádat zkušeného kolegu mgr. Jana Přenosila, aby v duchu mentorských zásad pomohl paní učitelce Šípkové změnit její dosavadní přístup ke své praxi.

Problémová situace č. 2: Uvádění nového učitele do praxe

Na školu v našem městečku přišel nový učitel mgr. Jiří Hodač. Pan ředitel Alois Toman má velký zájem, aby se nový kolega efektivně vypořádal s úskalími souvisejícími se začátkem nováčků v praxi. Nový učitel se jeví jako chytrý a bystrý člověk., ale jsou na něm znát obavy z toho, co ho čeká v realitě pedagogické praxe. Proto ředitel požádal kolegyni mgr. Evu Machalovou, aby v duchu mentorských zásad pomohla kolegovi překonat obavy a vyvarovat se chyb nováčků na začátku jejich kariéry. Paní Machalová souhlasila a pozvala kolegu do kavárny, kde s ním zapřede rozhovor s cílem udělat si obrázek o jeho silných a slabých stránkách, o jeho očekáváních a obavách z nástupu do prvního zaměstnání. Také si dala za cíl identifikovat možné překážky plynoucí z osobnostních charakteristik a názorů mladého kolegy, které by mohly narušit jeho začlenění do kolektivu a výukového procesu.

Projekt Učitelem moderně a odborně – podpora učitelského vzdělávání na FP TUL reg. číslo:
CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_038/0006908

Problémová situace č. 3: Nezkušený ředitel

Pan mgr. Marcel Šebela vyhrál před rokem konkurz na ředitele ZŠ v Kvítečkově. Kromě předchozí výuky na ZŠ a SŠ v jiném městě nemá s vedením většího kolektivu, který na škole čítá 18 učitelů, žádné zkušenosti. Pan ředitel si dal za cíl zvýšit úroveň výuky, jež je doposud vedena ve velmi tradičním duchu s absolutní převahou frontálního způsobu vyučování. Chce zvýšit podíl aktivizačních prvků ve výuce, zavést nové technologie a pomůcky, a to včetně interaktivních tabulí, které na škole doposud chybějí. Hodlá také zvýšit míru zapojení pedagogů do mimoškolních aktivit – např. větší nabídkou kroužků vedených učiteli po vyučování. V neposlední řadě by si přál zlepšit pověst školy u rodičů a zřizovatele. Dosavadní pokrok není takový, jaký by si přál. Odezva učitelů na jeho požadavky je vlažná. Uvědomuje si vlastní slabinu v umění koučovat podřízené, působit korektně z pozice autority a nechovat se přitom autoritářsky. Zároveň má strach zadávat úkoly podřízeným, vyjadřovat se vůči nim kriticky v rámci osobních pohovorů a prosazovat vlastní názor na poradách, neboť má obavy z odmítnutí a ztráty autority. Dosavadní taktika přátelského a kolegiálního přístupu selhává a učitelé neprojevují ochotu změnit zaběhlé způsoby práce. Ředitel se proto rozhodl obrátit na zkušeného ředitele z jiné školy mgr. Petra Majera s prosbou o radu.

Problémová situace č. 4: Vlastní návrh

Pokuste se zinscenovat rozhovor mentora s mentorovaným na základě situace, ve které jste se ocitli vy osobně nebo někdo z vašich kolegů v rámci dosavadní pedagogické praxe. Situace může být také zcela fiktivní, nicméně pokud možno co nejvíce reálná. Před zahájením rozhovoru popište výchozí situaci dle výše uvedených návrhů.

Společná reflexe:

Po ukončení inscenovaných rozhovorů všichni ve trojici společně analyzují průběh rozhovoru a reflektují a hodnotí uplatněné postupy mentora pomocí otázek:

Co jste se o sobě dozvěděli?

Co jste si při hraní rolí uvědomili?

Co pro Vás bylo snadné?

Co pro Vás bylo nejobtížnější?

Ve kterých dovednostech se chcete v budoucnu zlepšit?

Projekt Učitelem moderně a odborně – podpora učitelského vzdělávání na FP TUL reg. číslo:
CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_038/0006908

LITERATURA A ZDROJE K DALŠÍMU SAMOSTUDIU:

Horská, V. (2009). *Koučování ve školské praxi*. Praha: Grada.

Chaloupková, L. (2014). Počátky mentoringu v Čechách. *Komenský. Odborný časopis pro základní školy*. 139 (1), 5 – 11.

Lacina, L., Rozmahel, P., & Kominácká, J. (2016). *Příručka mentoringu: Posilování mentorských kapacit pedagogů*. Brno: Barrister&Principal.

Píšová, M. Fakultní učitel? Supervizor? Mentor? *Pedagogická orientace*. 2001 (2), 27-32.

Píšová, M. a kol. (2011). *Mentoring v učitelství*. Praha: Univerzita Karlova.

Spilková, V., Tomková, A., Mazáčová, N., & Kargerová, J. et al. (2015). *Klinická škola a její role ve vzdělávání učitelů*. Praha: Retida.

- SVOJANOVSKÝ, P., ŠVEC, V. Sebereflexe jako pomocník učitele. In: *KARSYSPEED – Kariérní systém pedagogů* [online]. 31. 12. 2014 [cit. 16. 10. 2016]. Dostupné z: <http://karsysped.ped.muni.cz/skolni-pedagogika/pro-zacatecniky/sebereflexe-jako-pomocnik-ucitele/>

Toto dílo je licencováno pod licencí **Creative Commons BY-SA** (Uveďte původ – Zachovejte licenci). Licenční podmínky najdete na adrese <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>.

